

NEKI PSIHOLOŠKI ASPEKTI VOJNE OBUKE

Obuka u armiji je specifičan obrazovno-vaspitni proces. Ta specifičnosti proizlazi pre svega iz toga što je starešina ujedno i nastavnik. To znači da nastavnik u armiji nije isključivo nastavnik kao predmetni nastavnik u školi. Iz toga proizlazi i poseban odnos starešine-nastavnika prema vojnicima. Druga važna specifičnost obuke u armiji jeste sticanje onih vojnih, vojnotehničkih i opštih znanja na kojima će se zasnivati sticanje veština i navika, koje treba da se primenjuju u budućnosti i u najtežim uslovima tj. u eventualnom ratu. Treća i veoma važna karakteristika starešine-nastavnika u obuci sa vojnicima jeste da starešina-nastavnik radi sa odraslim ljudima u čemu je takođe specifičnost nastave u armiji. Upravo to što je obuka u armiji rad sa odraslim ljudima, važno je da starešina-nastavnik zna da vojnicima ne prenosi samo određena znanja nego da ih ujedno i vaspitava. Starešina kroz vojničku obuku integrira novog čoveka-vojnika u određeno društvo-kolektiv, tj. u armiju koja ima svoje posebne karakteristike. Kada govorimo o ovom pitanju obuke odraslih onda moramo naglasiti da nema procesa obrazovanja bez elemenata vaspitanja, niti procesa vaspitanja bez nekog saznavanja, tj. usvajanja novih znanja. Iz toga bi mogli izvući jedan osnovni zaključak a to je da je proces obrazovanja i vaspitanja u osnovi jedinstven proces.

Obuka za vojnike predstavlja značajno opterećenje pre svega zbog toga što se vojnik kroz obuku priprema za ratne teškoće, ratnu situaciju, što je osnovni cilj mirnodopske obuke, i drugo, što ne baš lako i jednostavno vojnik stiče navike i veštine koje će mu omogućiti da se u ratu ponaša i dejstvuje na adekvatan način. A vojnik treba da stiče takve navike i veštine koje će dugo trajati i koje će on u pravi čas i na pravom mestu moći da upotrebi.

U procesu obuke, u cilju njenog uspeha, starešina treba da vodi računa o izvesnim psihološkim i pedagoškim principima održavanja normalnog opterećenja vojnika i pristupanja procesu obuke na adekvatan način.

Savremeni rat i savremena tehnika postavljaju pred starešine i vojnike savladavanje velikog nastavnog gradiva, što zahteva i veoma intenzivan rad i dobro organizovanu nastavu. U vezi sa tim starešina u toku obuke mora da vodi računa: o razlikama u školskoj spremi i obrazovanju među »jednakim« vojnicima, o obostranoj nastavnoj aktivnosti — vojnika i starešina — koja ne sme da utiče na autoritet starešine-nastavnika, o izbegavanju šablona u nastavi, o materijalnoj snabdevenosti nastave, o opasnostima pri rukovanju nastavnim pomagalicama i sredstvima, o formiranju navika i veština u »ratnim« situacijama, o ponavljanju gradiva, ali tako da se izbegne monotonija i da se čuva suvišnog teoretisanja i formalizma u obuci. Starešina najzad, mora da vodi računa o svim

elementima koji mogu uticati na uspeh i odnos vojnik-starešina u obuci. Međutim, važno je da starešina upozna neke psihološke elemente od kojih zavisi uspeh obuke i uspešna adaptacija vojnika u toku obuke. Ti elementi su: motivacija, stvaranje interesa kod vojnika za obuku, upoznavanje sposobnosti vojnika i vežbe.

Motivacija predstavlja osnovnu pokretačku snagu u obuci. Znači, starešina treba svojim radom i postupcima da motiviše vojnike za obuku. Pošto se u vojnoj obuci radi o pripremi vojnika za eventualne ratne operacije, starešina će kao opšti vaspitač i nastavnik stvarati kod vojnika uverenje o potrebi aktivnog angažovanja u obuci (kroz ideološko-političku nastavu, kroz pripreme i prikaze iz narodnooslobodilačkog rata ili uopšte ratova). On će takođe stvarati uverenje o potrebi dobrog savlađivanja nastavne građe i sticanja navika i veština, o mogućnostima primene naučenih veština i navika u ratnoj situaciji pa i pri primeni nuklearnog oružja. Starešina-nastavnik će u toku svog rada motivisati vojnike u savlađivanju savremenih tehničkih sredstava kojima će se moći služiti ne samo u eventualnom ratu, nego i u miru i van armije, u građanstvu. Vojnici će se rado učiti rukovanju elektronskim aparatima, upoznavati radio-telegrafiju, signalizaciju, šofiranje, mehaničarske poslove i druge praktične tehničke delatnosti, pa i učiti da rukuju naoružanjem, jer ono predstavlja savremenu tehniku. Osim toga i kroz učenje i upoznavanje raznih sportskih disciplina, sticanjem kulturnih navika i ponašanja, pa konačno i pismenosti ili poboljšanjem pismenosti starešina će motivisati vojnike za obuku. Korisnost ove obuke za život u građanstvu, motivišu — podstiču vojnike. Mnogi vojnici u armiji stiču znanja i kvalifikacije (radio-telegrafiste, traktoriste, minere itd.) koja im kasnije u građanstvu postaje profesija.

Motivaciju za obukom vojnika, starešina će podsticati i drugim merama kao na primer: nagrađivanjem, pohvalama u toku obuke, i konačno i takmičenjem pojedinih nastavnih grupa i kolektiva (grupno takmičenje u armiji jeste efikasnije nego pojedinačno).

Svaki vojnik je ponosan ako dobije značku dobrog strelca, padobranca ili slično. Time se on afirmiše i po spoljnim manifestacijama.

Nagrada i pohvala su oblici koji jako podstiču i motivišu vojnika na jače angažovanje u obuci, na razvijanje interesa za obuku kao i na razvijanje inicijative vojnika da bolje uče i postižu bolje rezultate. Vojnika koji inače nema samopouzdanje, motiviše bilo koja vrsta pohvala. Uvek je važna ocena ličnosti vojnika kome se pohvala upućuje. Od nekog vojnika starešina ne treba da očekuje velike rezultate pa da bi ga pohvalio — naročito ako vojnik nije naročito spretnan, ako teže shvata i slično. Naprotiv, kod previše samopouzdanih odnosno samouverenih vojnika starešina treba da bude oprezniji u davanju pohvala, jer bi kod takvih vojnika prevelik broj pohvala mogao imati slabiji efekt i još više pojačati samouverenost, koja bi takvog vojnika mogla naprotiv dovesti i do disciplinskih prestupa. Zato je važno da starešina uvek prati delovanje i rezultate pohvala, i ako pohvala nema dejstva onda se može prilaziti i drugim merama. Starešina treba da pazi i da li je dejstvo pohvale preterano. U svakom slučaju, pohvale ne treba upotrebljavati previše, jer bi se to nekad moglo shvatiti kao slabost starešine, a sama pohvala, po pravilu, ostaće bez efekta ako se često upotrebljava. U toku obuke starešina treba dobro da posmatra i oceni

vojnika, jer je važno da se pohvali pristupi pravovremeno, upravo onda kad vojnik to zaista zasluži. Ima vojnika koji u toku obuke ne pokažu rezultate, koji čak često prave i greške. Upravo kod takvih vojnika treba odmah zapaziti njihov pravilan rad i njihov sitan uspeh i odati im priznanje kroz pohvalu. Na taj način će se podstaći jer će videti da su upravo njihovo poboljšanje rada primetile starešine. Prilikom oktobarske poplave u Zagrebu »najlošiji« vojnici pomoćne čete armijske bolnice pokazali su se kao najbolji u svojoj grupi u pomoći stanovništvu (saopštenje upravnika bolnice). U ovom slučaju bilo je veoma važno zapaziti da su se oni istakli i da ih treba pohvaliti. Na taj način ćemo takve vojnike motivisati i postići ćemo i kod takvih vojnika bolje rezultate. Znači po pravilu ne treba preterivati sa pohvalama ali ih ne treba niti štedeti, jer je, ipak, pohvala najbolji stimulatív za rad, jer pohvala najbolje motivise i približava ljude.

Jedna od mera starešine da bi motivisao vojnika u sticanju znanja, navika i veština jeste opomena, savetovanje i kritika. No, ako je starešina i u najmanjoj mogućnosti da pohvali pri obuci, onda je to uvek motivaciono jače i stimulatívnije nego opomena ili kritika. Sa pedagoško-psihološkog aspekta od velikog je značaja da se oceni ličnost vojnika ili mlađeg starešine koji treba da bude opomenut ili kritikovan zbog neuspeha ili slabijih rezultata u obuci. Jedan osetljiv, povučen ili po prirodi plašljiv vojnik teško će preživljavati opomenu ili kritiku. One ga mogu napraviti eventualno još osetljivijim ili plašljivijim. Stoga pri odluci da se pristupi kritici treba prethodno odvagnuti neće li kritika, a posebno njen način primene, eventualno imati suprotno dejstvo od onoga što je starešina time želeo da postigne. Osim toga, pri izricanju kritike treba da se vodi računa o tome da i onaj koji kritikuje kao i onaj koji je kritikovan budu ubeđeni u objektivnost kritike i pravičnost takve vaspitne mere. U protivnom, može se očekivati da opomena ili kritika neće dati željene rezultate u obuci. Poznati su primeri iz vojničke prakse kao i iz drugih škola i univerziteta da vojnici i studenti popuste u učenju nekog predmeta i sistematski padaju na ispisu, jer, pored ostalog, cene nastavnika kao neobjektivnog i nepravednog. Svakako to ne znači da opomenu ili kritiku na aljkavost, zanemarivanje, potcenjivanje, labavost, lenost i sl. u obuci (ekstremnim slučajevima i kazna!) ne treba upotrebljavati kad je ona zaista nužna. Sun Cu Vu, između ostalog, u svojoj knjizi »Veština ratovanja« kaže: »u ratu će pobediti onaj u čijoj je vojsci veća doslednost u nagrađivanju i primeni kazni«.

Pri savetovanju, opominjanju ili kritici zbog neshvatanja ili nepravilnog izvršavanja određene vojničke radnje, nepravilnog rukovanja oružjem ili ležernog i labavog, aljkavog, i sl., odnosa u obuci, važno je kako se to čini i pristupa kritici vojnika ili starešine. Bez obzira na to što je svaki vojnik (ili uopšte vojno lice) lično odgovoran za svoj rad, svoje ponašanje pa i angažovanje u obuci, u principu nije poželjno kritikovati osobu tj. ličnost vojnika, pogotovo sa izrazima »ti si glup« ili »ti si nesposoban« i sl., nego treba kritikovati radnju ili delo. Eventualno ismejavanje vojnika je štetno i nedopustivo, kako sa psihološkog aspekta tako i sa aspekta našeg društva i društvenih odnosa napose. Ali to ne znači da nismo dužni kritikovati neke karakteristike ličnosti koje nepovoljno utiču na savladavanje obuke ili ponašanje voj-

nika, kao: lenost, nemar, ležernost, površnost, nedrugarstvo, škrtost, lukavost, egoizam itd. No ako se radi o kritici radnje onda treba prvo nju kritikovati a zatim i konkretno pokazati kako se ona izvodi pa i ponoviti je ako je to potrebno. Nepoželjno je kritikovati direktno ličnost, pogotovo sa izrazima koje sam naveo ili sličnim, jer to vređa ponos i dostojanstvo vojnika, vojnik se obeshrabri, gubi volju i počinje da misli da je zaista nesposoban ili nezgrapn — nespretn itd. Može se vaspitno delovati na neke nepravilne ili negativne aspekte ili crte ličnosti vojnika. Kritikujući radnju ili delo, ili pak samo određene aspekte ili crte ličnosti, ličnost ostaje pošteđena i vojnik će nastojati da sledeću vojničku radnju ili delo izvrši bolje ili spretnije.

Slučajevi da poneki vojnik plače ili čak kidiše na sebe pri direktnoj kritici od strane starešina, ukazuje na opasnost direktne kritike ličnosti vojnika.

Starešina mora u ophođenju, u toku obuke, prema vojniku da bude strpljiv i da nastoji da vojnik uvek izvrši radnju onako kako je pravilno. Starešina se prema vojniku zaista odnosi kao nastavnik, ali i kao stariji čiji odnos prema vojniku kojeg uči uvek mora biti ne samo drugarski nego i prožet socijalističkim humanizmom. Takav odnos u nastavi emocionalno veže vojnika uz starešinu-nastavnika, pa će i u ratnoj situaciji »vojnici pratiti svoje oficire kudagod ih budu vodili, a oficiri će paziti vojnike kao svoje sopstvene ljubljene sinove i oni će biti uz oficire do smrti« (Sun Cu Vu).

Za uspeh obuke u armiji važno je stvaranje interesa kod vojnika za obuku. U armiji istina postoji prinuda tj. naređenje da se uči, ali bez obzira na to starešina-nastavnik je dužan da svojim metodima rada pobuđuje interesovanje za učenje, odnosno za vojnu obuku. Nije lako stvoriti kod vojnika interesovanje za vojnu obuku. Svakako da jedan od načina da se stvori interes za vojnu obuku jeste da se ona poveže sa interesom koji već postoji kod vojnika. Nema mladića koji dolaskom u vojsku ne pokazuje interes za vojno naoružanje, za ratnu tehniku pa upravo to treba iskoristiti da bi se pobudio interes za učenje. Svakako da starešina-nastavnik neće odmah pri učenju rukovanja sa puškom pristupiti gađanju, nego će prvo rastumačiti: »da biste vi vojnici mogli gađati puškom treba prethodno da upoznate karakteristike i delove puške i onda ćete moći vršiti gađanje puškom«, a time se stvara i postupnost u nastavi gađanja. Starešina-nastavnik mora da vodi računa da bi pobudio interes kod vojnika, da novo gradivo koje uči odnosno predaje vojnici ne bude suviše lako već poznato vojnici, niti suviše teško. Vojnici će gubiti interes ako gradivo poznaju kao i ako im je teško da ga shvate. Prema tome, nastavnik mora da vodi računa o principu postupnosti tj. da ide od manje poznatog ka nepoznatom, odnosno od lakog ka težem. Važno pitanje u stvaranju interesa za učenje jeste da starešina-nastavnik uveri vojnike da ono što ih on uči ima značaja i vrednosti za praksu, posebno u ratnoj situaciji, da to može biti korisno ne samo u borbi da se savlada neprijatelj nego i da se očuva vlastiti život. Kada vojnik shvati da je to korisno za praksu, da u ratnoj situaciji to može da mu sačuva i život, onda on pridaje veću važnost tom delu obuke, uči ga i ne zaboravlja. Često se u trupi primećuje da vojnici na »slepo« uče da rastavljaju i sastavljaju pušku. Taj je postupak pravilan samo onda ako starešine-nastavnici rastu-

mače vojnicima zašto se to mora znati. — Oni moraju da vide smisao tog rada, onda će kod njih porasti interes i za takvu manipulaciju puškom.

Starešina-nastavnik u svom izlaganju i upoznavanju vojnika sa određenom materijom mora da pazi da tu materiju izlaže pregledno i jasno, sa određenim redom i sa upotrebom takvih nastavnih pomagala iz kojih će vojnik dobro razabrati smisao svega onoga što je nastavnik hteo da kaže. Na taj način će starešina-nastavnik pobuditi interesovanje kod vojnika. Ako je nastavnik-starešina na jednom času nepregledno izlagao materiju, bez jasno izraženih misli, sa nabacanim podacima itd., onda vojnik neće imati interesa za ovakvo izlaganje niti će moći da ga shvati, pa će posumnjati i u takvog nastavnika i u svrhu učenja takve materije.

Starešina treba da sagleda da je težište nastave u tome da svi vojnici, više ili manje, podjednako shvate zadatke i pređu nastavno gradivo. Pored opšteg grupnog rada, u svrhu savlađivanja nastavnog programa starešina će nastojati da i individualno radi sa onima koji nastavu teže prate (slabije poznavanje jezika, niže obrazovanje, inteligencija ispod proseka i sl.). To će doprineti da starešina još bolje upozna vojnike i oceni njihove opšte sposobnosti, ali će to doprineti i tome da svaki vojnik ponaosob ceni takvog starešinu. Radi pravilnog određivanja opštih sposobnosti i inteligencije vojnika, starešina-nastavnik mora da vodi računa o tome kako je vojnicima prikazao zadatak, na koji način, kakvim sredstvima, kako se izražavao, kako je postavio strukturu svoga časa itd., i da li je rastumačio zašto se određena radnja upravo tako radi. Tek potom on treba da se uveri da li su vojnici u većini shvatili zadatak. Ako je nastavnik na dobar način prikazao zadatak ili određenu radnju, i ako ipak postoji vojnik ili grupica vojnika koja to nije shvatila, ne treba odmah stvarati zaključak o smanjenoj inteligenciji vojnika ili nehatu vojnika. Tada treba videti da nije možda u pitanju opšta zaostalost pojedinca (primitivizam) ili neki drugi faktori. Možda i sam starešina-nastavnik nije umeo dovoljno objasniti zadatak ili održati pravilno čas. Dobar starešina-nastavnik mora i sebe kritički analizirati. Ukoliko nastavnik dođe do uverenja da je zadatak pravilno pokazao ili pravilno održao čas, a ipak postoji jedna grupa vojnika koja to nije shvatila, onda može ili radnju ponoviti za celinu ili samo za grupu koja to nije shvatila. Kriva ocena starešine po pitanju shvatanja zadatka mogla bi nepovoljno uticati na ličnost vojnika. Ako starešina-nastavnik sumnja u nivo inteligencije nekog vojnika, onda je dobro da se o određivanju nivoa inteligencije konsultuje i sa trupnim lekarom.

S obzirom da se u armiji vojnik priprema za rat, karakter obučavanja se određuje i podređuje tom cilju. Zbog toga i ponavljanju u cilju boljeg uvežbavanja pojedinih radnji, na primer taktičkih radnji, treba posvećivati veliku pažnju. Pored toga, obuka a naročito taktičke vežbe u obuci uvek imaju karakter približavanja »ratnoj situaciji«, koja psihički, emotivno i fizički priprema vojnika za ratne tegobe i okršaje. Kroz takve »ratne« situacije i vežbe vojnici upečatljivo zapamte radnju koju su dužni vršiti i u uspesima stižu samopouzdanje. Kroz određene radnje, kao što su trčanje preko nasipa, preskakivanje rovova, upotreba manevarskih ili bojevih metaka, prisustvo tenkova

i topova na vežbi itd. vojnici dolaze u emotivno psihološke situacije slične ratnim. Starešina-nastavnik u svemu ovome ima odlučujuću ulogu. Sun Cu Vu, jedan od najstarijih vojnih teoretičara, kaže: »Pobediće onaj na čijoj su strani oficiri i vojnici bolje obučeni«.

S obzirom na karakter savremenog rata i neophodnost inicijative koju u njemu treba da ispolje ne samo starešina nego i vojnici, borbena obuka predstavlja najviši oblik nastave u armiji. Zbog toga je potrebno da kod izvođenja borbene obuke svaki vojnik shvati što se odigrava i kakvu on ima ulogu. Ova obuka treba da se izvodi sa priličnom slobodom, da se dozvoli da vojnik sam prosuđuje situaciju, poznavajući osnovne taktičke principe. Vojnik će biti efikasan u borbi ako bude vešt u rukovanju oružjem, s jedne strane, a s druge, ako principe i taktičku veštinu usvoji u toku obuke tako da mu to može poslužiti da u određenoj situaciji sačuva svoj život. Zbog toga će se on u borbenoj obuci držati tih taktičkih principa.

U daljem izlaganju potrebno je navesti nekoliko značajnih nedostataka koji se otkrivaju u nastavi uopšte pa i u obuci u armiji, iz kojih se može izvesti ujedno i niz praktičnih saveta. Takvi nedostaci najčešće jesu:

Mehaničko izlaganje starešine-nastavnika. Često nastavnik-starešina greši u tome da se pri izlaganju jedne materije drži tačno određenih tekstova ili knjige, i ako vojnik ne zapamti upravo onako kako je starešina knjiški izložio ili eventualno čitao iz knjige, onda se smatra da vojnik ne zna ili nije razumeo izlaganje. Ovde treba upozoriti da često čak i veoma inteligentni ljudi mogu biti nesposobni da uče napamet i da naizust citiraju određene delove teksta iz knjiga, ili citiraju izlaganja nastavnika. Upravo ova činjenica neki put skrene starešinu-nastavnika na misao da je lenj vojnik koji je i po oceni starešine veoma inteligentan, a nije izrecitovao pravilo napamet, ili da se dovoljno ne trudi u učenju.

Drugi nedostatak starešine-nastavnika jeste da nedovoljno pobuđuje interesovanje odmah u početku obuke. Da bi se pobudilo interesovanje treba, neki put, da se delom usmeri predavanje i na ono što nije u planu nastave. Kroz taj deo dobar nastavnik treba da pobudi interes i pažnju vojnika za daljnje izlaganje nastavnika.

Relativno česta greška starešine-nastavnika jeste da nekad upotrebljava reči koje vojnik ne razume. Osobito se ovo opaža kod opisa naoružanja. O ovome starešina-nastavnik mora da vodi računa i da vojnike upozna sa terminologijom, tako i da im dade određenu analogiju zašto se neki deo upravo tako zove, ili zašto se jedan top zove bestrzajni, ili zašto postoji mitraljez sa vazдушnim hlađenjem itd. Ako starešina-nastavnik vodi o tome računa, onda će on stvoriti interes kod vojnika i proširivati njihovo znanje. Uzmimo za primer mitraljez sa vazдушnim hlađenjem. Kad starešina-nastavnik tumači savremeno naoružanje i govori vojniku o mitraljezu, onda može reći nekoliko reči i o tome kakvi su mitraljezi ranije postojali i u čemu je prednost vazdušnog hlađenja pred ranijim vrstama hlađenja mitraljeza itd.

Pri učenju, starešina-nastavnik mora da vodi računa o tome da ljudi najbolje uče kada sve i vide i čuju. Naime, ima ljudi koji dobro uče i pamte kada slušaju predavača, a opet ima ljudi koji bolje uče

i pamte kada vide predmet, tablu itd. Međutim, najbolja je metoda, a i većina ljudi najbolje uči i pamti, kada i vidi i čuje. Zbog toga dobar starešina-nastavnik mora da vodi računa da pokazuje naoružanje, da uz predavanje daje šeme, slike, dijagrame, table, da se u nastavi pomaže crtanjem na tabli, filmom itd.

Primena određenih znanja u vojnoj obuci, posebno sticanje navika i veština, obezbediće se, svakako, najcelovitije ako starešina-nastavnik vodi računa o tome da vojnik ume svoje stečeno znanje da primeni u praksi, u radnji. Zato će praktična primena izvođenja određenih radnji u obuci biti od prvorazrednog značaja. Tome treba pokloniti posebnu pažnju kako u metodu, tako i u odnosu na utrošak vremena u obuci. Znalачka primena izvođenja vojničkih radnji i primena vojne tehnike od strane vojnika je znak uspeha starešine-nastavnika i ujedno garancija da će to vojnik znati i moći preneti i u eventualnom ratu.

Osobito je važno da starešina-nastavnik ima dobar odnos prema vojnicima u toku obuke a posebno prema onima koji teže uče. Vojnici često postavljaju pitanja. Na ta pitanja treba odgovarati kao da nikome to nije jasno, a ne samo onome koji pita. Ako nastavnik nevoljno odgovori ili odgovori tako kao da to svi znaju osim onoga koji pita, vojnik će se uplašiti da je ispro neinteligentan ili, štaviše, glup i ubuduće će se ustezati da postavlja pitanja. Zbog toga je veoma važno da starešina-nastavnik ima dobar kontakt sa svojom grupom vojnika, da bude strpljiv i ljubazan u tumačenju i davanju pomoći vojniku. Starešina-nastavnik u neku ruku treba da bude i dobar praktičar, psiholog, da dobro poznaje sve vojnike svoje grupe i da se osposobi da pravi razliku između vojnika koji neće da uče, i onih koji ne mogu, između lenjih i manje sposobnih.

Sa obukom se, više ili manje, bavi svaki naš starešina. Mada je taj rad uhodan i ponavlja se, često starešine-nastavnici zaboravljaju da se svakodnevno treba pripremati za praktični ili teoretski nastavni čas. Čini se da je česta greška starešina-nastavnika upravo u svakodnevnom pomanjkanju priprema za obuku sa vojnicima. Za svaki dan starešina-nastavnik treba da se pripremi, da razmisli o sadržaju rada, o tome kakva treba da bude konstrukcija nastavnog časa, koji će metod izlaganja uzeti, da odredi rezervno vreme za ponavljanja i pitanja, da odredi koju će vrstu ilustracija-demonstracija, tabela pokazati vojnicima na tom času, pa i da pazi na svoj rečnik. Čini se da bi u celini bilo korisno da viša komanda pre primanja regruta održi jedan kratki seminar sa starešinama koji se pojavljuju kao nastavnici, o nekim pitanjima iz metodologije obuke. I dalje, čini se, bilo bi vrlo korisno da češće stariji starešina pri kontroli obuke mladih starešina svrati pozornost i na metodologiju nastave.

Potrebno je nešto reći i o nekim nedostacima u nastavi taktike, mada ovaj oblik nastave ne zavisi uvek samo od spremne starešine-nastavnika, nego i o tehničkim, materijalnim i zemljišnim uslovima.

Taktičke radnje, uglavnom, se vrše na jednom tačno određenom i ograničenom zemljištu. Retko se taktičke radnje uče na raznim mestima, na različitoj zemljišnoj konfiguraciji i u različito doba dana. Čak štaviše, izgleda kao da se unapred izabira zemljište koje je pogodno za

izvođenje taktičke radnje, odbrane ili napada, a poznato je da se u ratnoj situaciji napad i odbrana određuju prema zemljištu (između ostalog) a ne obratno.

Najčešće se prikazuje dobar metod rada jedne taktičke radnje, a ne tumači se zbog čega je upravo taj metod dobar, koje su sve njegove prednosti i koristi. S druge strane, ne pokazuje se i loš metod jedne taktičke radnje sa njenim neposrednim praktičnim lošim i nekorisnim pokazateljem, tako da vojnik može da uoči i fiksira dobru, odnosno lošu stranu taktičke radnje.

U početku taktičke obuke često se ne naglašava njena suština a ta je da se na svakom zemljištu u ratnoj situaciji, u toku dana i noći, vojnik može i mora efikasno služiti oružjem koje mu je povereno i da na taj način može najbolje tući neprijatelja, braniti domovinu i očuvati svoj život.

Ovi psihološki aspekti vojne obuke dati na osnovu zapažanja iz prakse, imaju i određenu teoretsku osnovu. Cilj im je da iniciraju trupne starešine-nastavnike da kritički sagledaju svoj dosadašnji rad.

General-potpukovnik
dr Tomislav KRONJA